

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 186/2023 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen poliittisten lakkojen rajoittamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Aino-Kaisa Pekosen / vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 186/2023 vp:

Mihin perustuu eduskunnalle esitetty näkemys siitä, että Ruotsissa oikeuskäytäntö rajaisi poliittiset lakot 1—2 tunnin mittaisiksi,

miksi Suomi on ainoana Pohjoismaana säätämässä lakiin enimmäiskeston poliittisille lakkoille, kun esimerkiksi Ruotsissa jopa viikon mittainen poliittinen lakko on todettu lailliseksi, ja

onko hallitus valmis uudelleenarvioimaan työlainsäädäntöhankkeitaan, jotta työmarkkina- rauha ei vaarantuisi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Poliittiset työtaistelut ovat Ruotsissa harvinaisia. Ruotsissa poliittisen työtaisteluiden enimmäiskesto ei ole rajoitettu lainsäädännössä. Poliittisten työtaisteluiden sallittavuuden ratkaisemisessa on siten kyse kokonaisuutena, jossa tuomioistuimien huomioon otamisessaan kunkin tapauksen erityispiirteet ja voi päätyä erilaisiin ratkaisuihin. Oikeuskäytännössä sallitaksi on katsottu ainakin lyhyet protestiluontoiset toimenpiteet, joiden kesto on tosiasiallisesti määritelty etukäteen. Esimerkiksi tapauksessa AD 2001 nr 89 sallitaksi katsottiin kestoaltaan kahteen tuntiin rajattu poliittinen työtaistelu.

Suomen keskeisimpien verrokkimaiden lainsäädännön ja oikeuskäytännön arviointi hallituksen esitysluonnoksessa perustuu pitkälti oikeuskirjallisuudessa esitettyihin kannottoihin.

Johannes Lamminen on väitöskirjassaan arvioinut, että Ruotsissa poliittiset työtaistelut voivat olla sallittuja lähinnä lyhyinä protestiluontoisina toimenpiteinä, joiden kesto on tosiasiallisesti määritelty etukäteen. Pitempiaikaiset poliittiset työtaistelut saatetaan katsoa vastapuolelta tälle kollektiivisopimuksen perusteella kuuluvat oikeudet riittävinä, erityisesti huomioiden työnantajan työnjohto-oikeus. (ks. Lamminen, Johannes: Työtaisteluoikeuden sisältö, rajat ja suoja, Turun yliopiston julkaisuja, Turku 2020, s. 127.)

Eurooppalaisessa lainsäädännössä on suhtauduttu poliittisiin työtaisteluihin yleisesti kielteisemmin kuin Suomessa. Muissa Pohjoismaissa pidetään pääsääntöisesti hyväksyttävänä lyhytkestoisia poliittisia lakkoja. Saksassa poliittiset työtaistelut ovat kiellettyjä.

Ruotsissa ammattiliitot ovat protestoineet vieraan valtion politiikkaa esimerkiksi saartamalla ulkomaisen aluksen. Kirjallisessa kysymyksessä esiin nostetun Ruotsin työtuomioistuimen 1980-luvulla antaman ratkaisun (AD 1980 nr 15) erityispiirteenä on se, että poliittisella työtaistelulla vastustettiin Chilen sotilasjuntaa eli sillä pyrittiin vaikuttamaan vieraan valtion politiikkaan. Vuonna 2022 annetussa ratkaisussa (AD 2022 nr 33) työtuomioistuin puolestaan katsoi ylimitoitetuksi lähes kuukauden kestäneen poliittisen saartotoimenpiteen, jolla protestoitii Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainassa.

Hallituksen esitysluonnoksessa on edellä kerrotulla tavalla arvioitu pohjoismaista käytäntöä poliittisten työtaisteluiden osalta.

Tanskassa lakko-oikeus perustuu pääosin oikeuskäytäntöön ja poliittisten työtaisteluiden on katsottu periaatteessa rikkovan työrauhavelvollisuutta. Poliittiset työtaistelut ovat käytännössä sallittuja lyhyinä muutaman tunnin mielenilmaisuuina tai protesteina.

Norjassa työrauhavelvoite perustuu lainsäädäntöön ja työehtosopimuksiin. Poliittisista työtaisteluista on sovittu työmarkkinajärjestöjen välisessä pääsopimuksessa ja lisäksi poliittisista työtaisteluista on oikeuskäytäntöä. Jotta poliittinen työtaistelu ei riko työrauhavelvoitetta, Norjan oikeuskäytännössä on katsottu, että sen on oltava lyhytkestoinen. Oikeuskäytännössä on katsottu, että poliittisen lakon kestolta ja vaikutuksilta edellytetään suhteellisuutta.

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan, että työseisauksena toteutettava poliittinen työtaistelu saisi kestää enintään 24 tuntia. Muut poliittiset työtaistelut saisivat kestää enintään kaksi viikkoa.

Poliittisen työtaistelun tarkoituksena on vaikuttaa poliittisen päätöksentekijän toimintaan, mutta sen välittömät vaikutukset kohdistuvat yleensä työnantajiin. Poliittisten työtaisteluiden sallittavuudessa on kysymys siitä, missä määrin nämä voivat tapahtua työaikana tai kohdistua työpaikan järjestelyihin. Työnantaja voi odottaa, että se saa työ sopimuksen mukaisena työaikana työntekijän työpanoksen hyväkseen. Työrauhavelvollisuuden vallitessa työnantaja voi perustellusti odottaa, ettei työtaisteluihin ryhdytä sopimuskauden aikana. Pitkäkestoista poliittista työtaistelua ei voida siten pitää hyväksyttävänä.

Hallitus on sitoutunut toteuttamaan työlainsäädäntöhankkeita hallitusohjelman mukaisesti. Työmarkkinauudistukset valmistellaan kolmikantaisesti hyödyntäen elinkeinoelämän ja palkansaajien järjestöjen osaamista.

Helsingissä 28.11.2023

Työministeri Arto Satonen

VN/31963/2023-TEM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: